

Traduccions de narrativa catalana actual

“Translated from catalan”

La narrativa catalana actual comença a ser moda fora les nostres fronteres. Les traduccions recents d'*El camí de Sirga*, *La magnitud de la tragèdia*, *Penja els guants*, *Butxana* i de tantes altres acaben de ser publicades en llengües estrangeres i n'afavoreixen, per tant, l'expansió.

Tot i que diuen que la nostra és una cultura minoritària davant la densíssima cultura francesa o la majestuosa cultura anglesa, la nostra literatura comença, de fa uns anys, a cobrar una importància relativa tant a Europa com en altres continents. No és estrany trobar-se amb edicions de *Tirant lo Blanc* en suec, en hongarès o en idiomes més pròxims a nosaltres com són l'anglès o l'italià. ¿Mòtiu? És una obra imprescindible en la història literària del món occidental.

Paral·lelament, Rodoreda, Foix, Pla o altres clàssics del nostre segle són ja també llegats de la història, amb curioses traduccions com ara *La plaça del diamant* en xinès. En canvi, la pedrera de la literatura catalana actual es troba en plena ebullició, igual que la dinàmica urbana de Barcelona, a la qual s'associa generalment. La narrativa d'avui es va difonent, especialment a l'exterior, a través de la publicació de traduccions dutes a terme en nombrosos països, i no únicament del món occidental. Un dels

scriptors més

duïts, com és ara Quim Monzó, ha vist la pràctica totalitat de la seua obra traduïda a idiomes estrangers. *L'illa de Maians* va eixir al mercat en suec de la mà de l'editorial Alfabet. Una aparició recent ha estat *La magnitud de la tragèdia*, traduïda també al suec. La seua novel·la *Benzina* ha estat publicada aquest mateix any per l'editorial parisenca Belfond. *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* té igualment traducció francesa i una de nord-americana.

Els casos de “multitraducció” —com el de la novel·la *Fortuny*, de l'escriptor Pere Gimferrer, que ha estat publicada aquests darrers anys en suec, noruec, neerlandès i romanès— són cosa habitual. *El teu nom és Olga*, de Josep M. Espinàs, està a l'abast del lector alemany, anglès, italià, portuguès o neerlandès, a més d'haver estat llegida, capítol per capítol, a l'emissora de ràdio britànica BBC. *Les històries naturals* de Joan Perucho han tingut la mateixa sort, traduïdes al

francès, a l'alemany, l'italià,

l'anglès i el neerlandès.

El gran nombre de traduccions de la narrativa catalana contemporània i la diversitat de llengües a què han estat adaptades demostren que el panorama literari català actual es troba en un moment d'expansió, i va introduint-se en els països a través d'editorials prestigioses, com ho ha fet *El camí de Sirga* de Jesús Moncada, aparegut recentment al mercat francès de la mà de les Éditions du Seuil, i a Holanda de la mà de Meulenhoff. Sergi Pàmies ha vist bona part de la seua obra publicada en francès per l'editora de Nîmes, Jacqueline Chambon, la qual s'ha interessat igualment per la novel·la de l'escriptor valencià, Ferran Torrent, *Penja els guants*, *Butxana*, que acaba d'aparèixer al mercat.

Dins el gènere de la novel·la negra, les edicions de Christian Bourgois

han traduït *Un negre amb un saxo* també de Ferran Torrent. Per la seua banda, Maria Antònia Oliver ha tingut una molt bona acollida en terres germàniques amb *Antípodes* i, notablement amb *Estudi lila*, de la qual Eichborn ha fet ja tres edicions. Igualment, la seua obra ha estat traduïda a l'anglès. També hi ha traduïdes, Montserrat Roig i Maria Jaén.

El fenomen d'expansió de la literatura catalana actual, i més concretament de la narrativa, s'ha vist força afavorit pel paper que ha fet i fa Catalunya, i especialment la ciutat de Barcelona, dins l'àmbit europeu aquests darrers anys. Qui diu Barce-

lona diu dinamisme, avantguarda, disseny... i, en aquest 92, Jocs Olímpics. "Hi ha una certa sensibilitat per la literatura catalana i pel que està relacionat amb Barcelona. La llengua importa poc perquè es tracta de traduccions. El que en realitat fascina és Barcelona", afirma l'editora Jacqueline Chambon. El lector se sent atret pel magnetisme que es desprèn del món urbà, de l'asfalt i, ¿per què no?, de la marginació, la rutina i altres efectes metropolitans.

L'esforç d'editors estrangers, sols o ajudats per la Institució de les Lletres Catalanes, ha contribuït a difondre la narrativa catalana actual.

Així, la Institució, que depèn del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, atorga, des de fa uns anys, ajuts per a fomentar la traducció en altres llengües d'obres de la literatura catalana. Ajuts que, segons Jacqueline Chambon, resulten de vegades insuficients, com ara els trenta mil francs francesos (unes sis-cents mil pessetes) que va rebre aquesta editora per la traducció del *Quadern Gris* de Josep Pla. És clar que l'objectiu de la Institució en aquest camp és la promoció i difusió de la literatura catalana, amb el propòsit de crear simultàniament la imatge d'una literatura nacional representativa.

Des de l'any 1988 fins al 1991, la Institució va concedir un total de setanta ajudes. No cal dir que aquests ajuts han anat augmentant cada any: en 1988 només en va concedir sis, i en 1991 ja va donar-ne vint-i-vuit. Tot això demostra una vegada més, i de manera real —les xifres parlen—, que la literatura catalana es va forjant, a l'exterior, una imatge i una fama no gens menyspreables, alhora que adopta una

identitat i un estil propis.

És evident que les xifres sobre l'augment de les traduccions d'obres escrites en català són un element simptomàtic del nivell que adquireix la literatura catalana davant les altres literatures estatals. Però les crítiques i ressenyes són la clau de l'èxit, o del fracàs, d'una obra en el mercat estranger. "Les narracions de Sergi Pàmies són semblants a petits gots d'alcohol molt fort, molt sec que engoleixes les nits de malenconia per tal de donar un poc de color i de calor a l'existència", opina Pierre Lepape al diari *Le Monde*.

¿Qui no se sent temptat de tastar algun d'aquests "petits gots d'alcohol molt sec" que el mateix crític qualifica de "massa bells gins narratius"?

Eliseu T. Climent

Jacqueline Chambon, editora de literatura catalana a França

Jacqueline Chambon viu a Nîmes, on posseeix un negoci editorial fructífer. La seua curiositat per la llengua i cultura catalanes va nàixer perquè estiuejava a la Costa Brava. Encara que l'estiu no és el millor moment per sentir parlar català per aquelles platges, s'hi adonà que aquesta llengua era més que un dialecte o, com l'anomenen pejorativament en terres franceses, un *patuès*. Aquesta llengua havia tingut i tenia una literatura de pes. "Crec que és

una vertadera literatura i que malauradament està mal representada. La trobe molt diferent de l'espanyola. És una literatura més moderna, més pròxima a la literatura americana. La literatura espanyola en canvi està desfassada."

La seua atracció pels autors catalans va ser decisiva perquè optara per publicar-ne les traduccions. El 1989, es va presentar *T'hauria de caure la cara de vergonya* i *Infecció*, de Sergi Pàmies. El jove narrador va tenir una bona

acollida, tant per part del públic com de la crítica. Roderreda, en canvi, de qui va traduir, el 1990, *Aloma*, no tingué l'èxit que l'editora esperava. "Crec que avui agraden més els joves escriptors que els clàssics", opina Jacqueline Chambon.

Tot i això, el dia 9 d'abril s'acabava d'imprimir un altre clàssic de la literatura catalana: el *Quadern Gris* de Josep Pla, que ara ja comparteix mostradors de llibreries amb la recent traducció de *Penja*

els guants, *Butxana*, obra de Ferran Torrent, també de la mateixa editora.

A l'espera de la publicació en francès de *La primera pedra*, de l'habitual Sergi Pàmies, Jacqueline Chambon continua al corrent de l'actualitat literària catalana a través dels contactes que manté amb els editors catalans i els freqüents viatges a Barcelona. ¿Quina serà la següent, Madame Chambon?

E. T.

